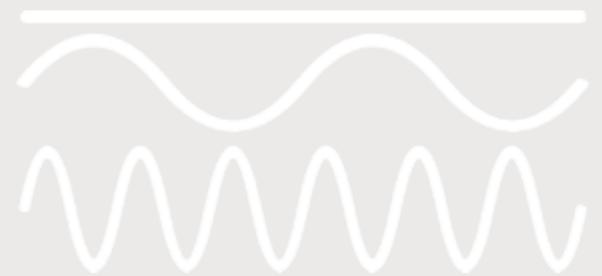

TRŽIŠTE
ELEKTRIČNE
ENERGIJE - IZAZOVI
I NOVA REALNOST

Marko Bislimoski

Predsjednik Regulatorne komisije za
energetiku i vodne usluge Republike
Sjeverne Makedonije

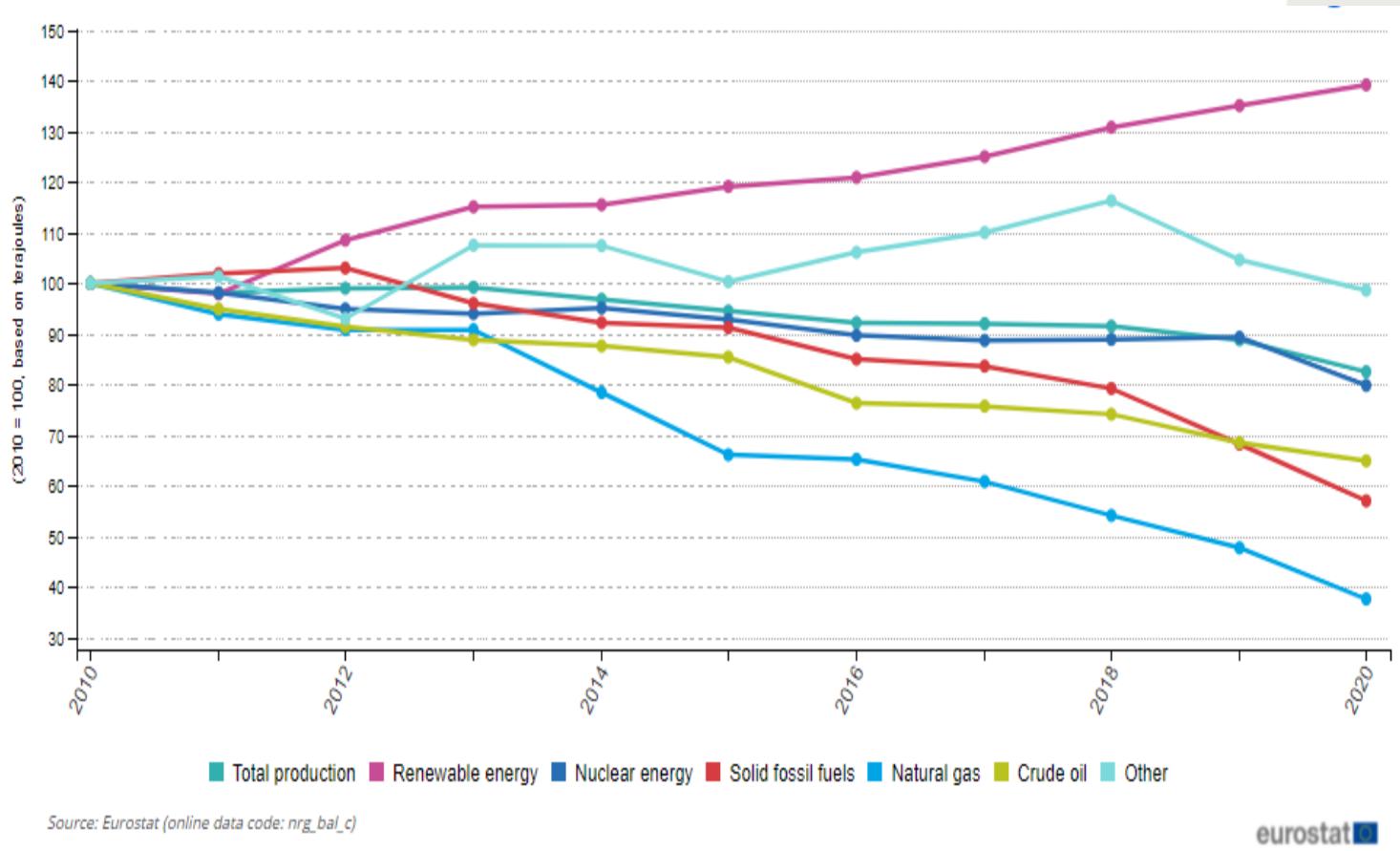
Mart, 2022. god.

Tržište električnom energijom je ključno tržište svjetske ekonomije.

Evropski sistem električne energije prolazi kroz značajne promjene koje pokreće snažan plan djelovanja na spječavanje klimatskih promjena i s tim u vezi razvoj obnovljive energije.

Energetski sektor u Evropi se udaljava od dominacije fosilnih goriva i modela koji u središtu imaju dobavljače, i približava čistom, digitaliziranom i elektrificiranom sistemu u čijem se središtu nalaze potrošači, i koji ima veći broj distribuiranih resursa.

Modernizacija prenosne mreže se suočava sa značajnim izazovima jer proizvodnja obnovljive energije dovodi do neravnoteže čvorova, zbog čega elektroprivredne kompanije moraju ulagati u nova sredstva za prenos i distribuciju električne energije.

Source: Eurostat (online data code: nrg_bal_c)

eurostat

Proizvodnja električne energije po vrsti goriva, EU 2010.-2020.

Cijene električne energije su dosegle najviši nivo!

Cijene energije dosegle su nikad prije viđeni nivo širom Evrope, i nalaze se na vrhu političkih planova EU.

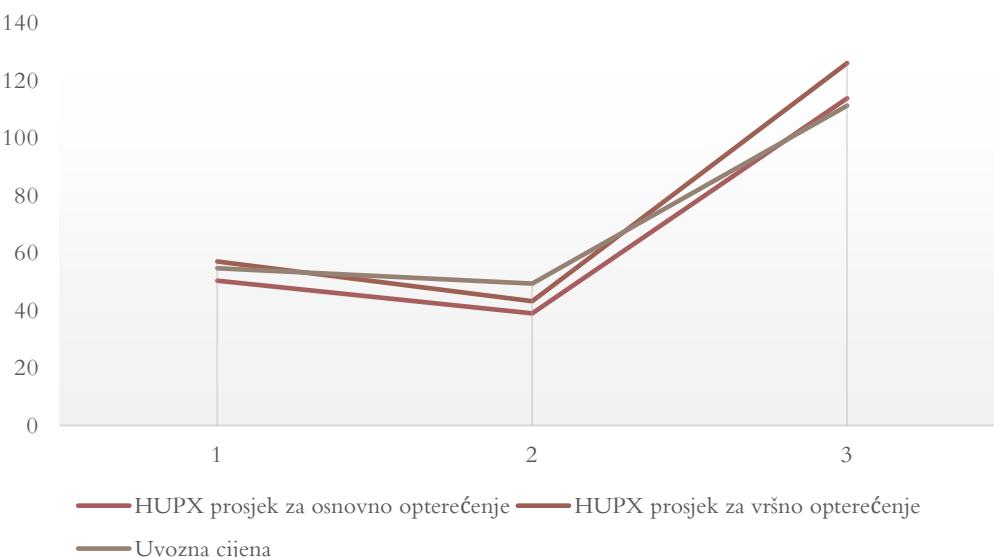
Zašto su cijene energije tako visoke, i koliko dugo će to trajati?

- Cijena prirodnog gasa, ugljena i karbona je porasla (efekat povećanja cijene gase na cijenu struje je devet puta veći od efekta povećanja cijene karbona). Cijena karbona je porasla sa oko 30 eura po toni CO₂ ove godine, na sadašnji nivo od oko 60 eura po toni CO₂. Prirodni gas i dalje ima važnu ulogu u energetskom miksu u EU. Na njega sada otpada oko četvrtine ukupne potrošnje energije u EU. Danas, oko 26% tog gasa se koristi u sektoru proizvodnju električne energije (uključujući kogeneraciju topline i struje) i oko 23% u industriji)
- Velika potražnja (koju je potakao ekonomski oporavak nakon Covid-19)
- Vremenski uvjeti (hladne zime, neuobičajeno topla ljeta)
- Nizak nivo proizvodnje iz obnovljivih izvora (obnovljivi izvori električne energije, kao npr. vjetar, proizvode manje energije nego što je očekivano, i mreže troše više fosilnih goriva čija cijena rapidno raste, a na proizvodnju struje u hidroelektranama utječe suša)

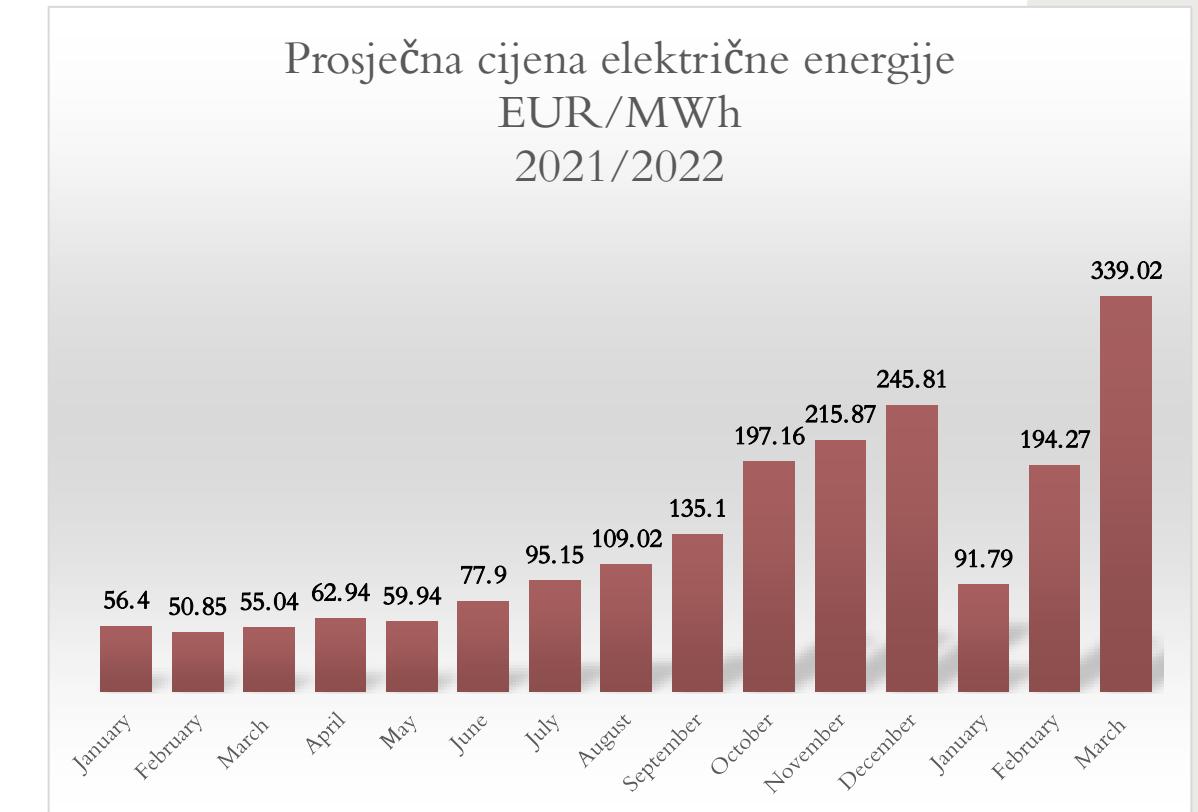
Pregled prosječnih cijena za dan unaprijed na Mađarskoj berzi (HUPX DAM) za osnovnu i vršnu energiju, i prosječna uvozna cijena struje u 2019., 2020., i 2021. (u € / MWh)

Prosječne godišnje cijene	2019 €/MWh	2020 €/MWh	2021 €/MWh
HUPX prosjek za osnovno opterećenje	50,36	39,00	113,86
HUPX prosjek za vršno opterećenje	57,01	43,25	126,03
Uvozna cijena	54,70	49,33	111,27

U 2021. g. se cijena povećala za 90% u odnosu na cijenu iz 2020. godine.

Pregled HUPX DAM mjeseca srednje cijene za osnovnu i vršnu zarubljenu (“trimmed”) energiju i prosječne cijene uvoza električne energije 2021. god.

Utjecaj visokih cijena energije

Tamo gdje gas ima veću ulogu u tzv. energetskom miksnu, najveći utjecaj se osjeti na maloprodajnu cijenu

Iako nedavni skokovi cijena pogodjavaju sviju, energetski siromašna domaćinstva i domaćinstva sa nižim do srednjim nivoom prihoda su najviše pogodjena

Reperkusije na proizvodnju, zapošljavanje i cijene, energetski intenzivne industrije

Nagli porast cijena energije je doprinio povećanju inflacije

Trendovi i očekivanja

Trenutna očekivanja tržišta za energetskim proizvodima 1.2 ukazuju da će sadašnja povećanja cijene vjerovatno biti privremenog karaktera.

Cijene će, međutim, ostati na nivou koji je iznad prosjeka prethodnih godina.

Predviđanja cijena električne energije

HUDEX HUN Baseload Power - Quarter Futures

Contract	Contract size (MWh)	Daily best bid (EUR/MWh)	Daily best ask (EUR/MWh)	Best Bid at Market Closure (EUR/MWh)	Best Ask at Market Closure (EUR/MWh)	Number of trades	Exchange volume (MW)	OTC volume (MW)	Last trade price (EUR/MWh)	Settlement price (EUR/MWh)	Relative change (%)	Open interest (MW)
BL Q2-22	2184	-	-	-	-	0	0	3	-	245.91	-4.47 %	1,116
BL Q3-22	2208	-	-	-	-	0	0	2	-	251.36	-1.00 %	967
BL Q4-22	2209	-	-	-	-	0	0	13	-	253.21	0.11 %	1,052
BL Q1-23	2159	-	-	-	-	0	0	0	-	218.27	-0.04 %	0
BL Q2-23	2184	-	-	-	-	0	0	0	-	-	-	0
BL Q3-23	2208	-	-	-	-	0	0	0	-	-	-	0
BL Q4-23	2209	-	-	-	-	0	0	0	-	-	-	0

Mjere ublažavanja u EU:

- privremeno smanjenje poreza na energiju za određene kategorije potrošača ili vaučeri odnosno subvencije za potrošače i poslovne subjekte
- urgentna podrška prihodima i sprječavanje isključenja
- pomoć ugroženim potrošačima
- u određenim uvjetima, osigurati Državnu pomoć
- istražiti eventualna anti-konkurentna ponašanja na tržištu energije
- povećati ulaganja u obnovljivu energiju, obnovu i energetsku efikasnost, i ubrzati postupke aukcija i izdavanja dozvola za obnovljive izvore.

Kratki prikaz tržišta električnom energijom u Republici Sjevernoj Makedoniji

Pošto smo zemlja sa ograničenom zrelošću tržišta, trebamo izraditi jednostavan dizajn i postaviti lako razumljive uvjete za učešće na tržištu.

Zemlja ovisna o uvozu (33%) → Urgentna potreba za korištenjem obnovljive el. energije.

Dobavljači i trgovci nisu pravilno predviđeli zahtjeve svojih korisnika → Jačanje uvjeta za učesnike na tržištu.

Osjetljivost domaćinstava na cijenu el. energije se dramatično povećava → Potrebno je usvojiti izmjene tarifnog sistema

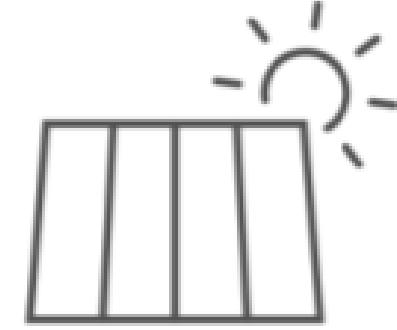
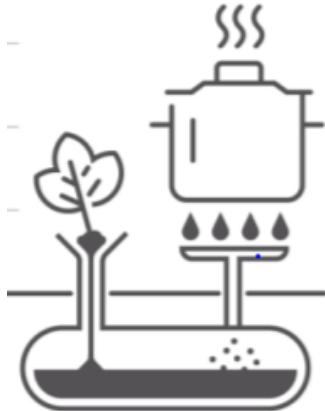
Nedavno usvojene mjere u Republici Sjevernoj Makedoniji

- Povećanje obuhvata ugroženih potrošača
- Pojednostavljenje kriterija za "protrošače" (eng. "prosumer") - u toku
- Uvođenje blok-tarifa - u toku
- Ukinuta obaveza univerzalnog snabdjevača da otkupi energiju od preferencijalnih proizvođača
- Svi raspoloživi proizvodni kapaciteti u zemlji su adekvatno aktivirani
- Aktivni rad na osiguranju novih proizvodnih kapaciteta
- Državna pomoć.

Budući izazovi na tržištu električnom energijom!

- Neophodnost nadogradnje i modernizacije zastarjele energetske infrastrukture
- Potreba za unapređenjem sigurnosti opskrbe i izbjegavanje poremećaja koji pogađaju veća područja
- Neophodnost rješavanja zagušenja mreže primjenom tržišnih metoda
- Izrada i primjena tržišno orijentiranih politika sa ciljem kreiranja povoljnijeg poslovnog okruženja i jačanja konkurenциje, i odrzivi rast privatnog sektora
- Pregled dizajna tržišta električne energije
- Pregled obaveza za nisko-ugljičnu ekonomiju
- Revizija propisa koja će omogućiti brz i koordiniran odgovor
- Podrška jačanju potrošača, pružanje informacija potrošačima i ponuda opcija učešća na energetskom tržištu, bolja zaštita i jači položaj u lancu opskrbe energijom.

HVALA
NA PAŽNJI!